

Miodrag B. Protić

NARODNI MUZEJ CRNE GORE
ATELJE DADO

„Svojom formacijom, načinom slikanja, sklonošću ka pisanju, voljom da se često pita nad sopstvenim radom, zadacima koje je u organizaciji kulture i u kulturnoj politici u svojoj sredini obavljao, Protić čini primer savremenog umetnika kao umetnika – intelektualca: stalna refleksija i autorefleksija, shvatanje umjetnosti upravo kao osobine ‘estetskog racionalizma’, bitne su crte u fizionomiji ovog umetničkog lika“.

Govoriti o Miodragu B. Protiću slikaru, a ne pomenuti Protića likovnog kritičara, esejistu i teoretičara umjetnosti stvorila bi se nepotpuna slika o jednoj izuzetnoj ličnosti koja je ostavila neizbrisiv trag u srpskoj likovnoj umjetnosti XX i XXI vijeka.

Sedam Protićevih slika iz *Zbirke Vukmanović*, izloženih u Ateljeu DADO, pokazuju kako veličina i značaj ekspozicije ne leže u kvantitetu već u visokim kreativnim vrijednostima radova.

Slikarstvo Miodraga B. Protića od 1945. godine razvijalo se od meditativnog doživljaja svijeta do djela zasnovanih na intelektualnom i racionalnom razvoju likovne misli. Pod uticajem Sezana i Andre Lota, on pokazuje analitički odnos prema predmetu, da bi tokom pete decenije pročistio sliku i formalizovao je po principima čvrste geometrijske konstrukcije koja je studiozno realizovana površinama, formama i kolorističkim međudnosima. Ovdje je, još uvijek, riječ o klasičnim kompozicijskim rješenjima. Hladne prostore metafizičke praznine i neodređenosti on oplemenjuje uvođenjem realnih predmeta koji doprinose da opšta atmosfera slike dobije jednu lirsku, poetsku, snenu notu.

| Buket II, 1965. ulje na platnu, 80,5x100 cm

Period sa kraja pedesetih i šezdesete godine, vrijeme kada su nastale slike iz *Zbirke Vukmanović*, predstavlja zrelo umjetnikovo doba, čije se referencijalne determinante zasnivaju na plastično-pikturalnim i sadržinskim elementima linija – boja – predmet. Naime, ako međudejstvo boja –linija stvara apstraktne aglomeracije, onda uvođenjem predmeta dolazi do novog jezičkog i pojmovnog značenja slike. Predmet se javlja kao „*simbol, posrednik između umjetnikovih osećanja sveta i realnog sveta*“. Preko njega se uspostavlja korelacija između umjetnikovih osjetilnih i čulnih senzacija i slike kao vizuelnog prenosnika tih osjećanja.

Protićeva djela na kojima je izostavljena narativna, retorička potka, svedena su na čistu znakovnost, bez obzira na to da li je slika definisana apstraktnim ili asocijativnim formama. Njihovoj sažetosti, jasnoći i jednostavnosti možemo naći paralelu samo u savršenstvu haiku poezije.

Geometrijska apstrakcija, kubističko ređanje planova i odsustvo/prisustvo predmeta realnog, simboličkog i metafizičkog značenja definišu njegove slike. U geometrijski omeđene prostore bez perspektivnih repera on postavlja forme u jednoj ravni po principu sukcesivne nadgradnje kubističkog prosedeaa (*Mrtva priroda sa mandolinom, Tri cveta*, 1959), pri čemu se nekada gubi realna dimenzija a slika svodi na memorisane segmente koje umjetnik postavlja i povezuje po principu „slučajnosti“. Njihova apstraktna strogost omekšana je toplom crveno-mrkom bojom (*Kompozicija III*, 1961; *Kompozicija IV*, 1961).

Na Protićevim slikama svaki dio postavljen je upravo tamo gdje treba da bude; svaki predmet, forma ili površina studiozno su odabrani i ukomponovani u čvrste kompaktne cjeline. U klasičnu gradnju kompozicijskih konstrukcija on unosi emotivne sadržaje (*Enterijer sa lampom*), dekorativne forme (*Crna katedrala*, 1960), ili kao na slici *Buket II* (1965), apstrahovani znak unutar kojeg „aplicira“ asocijativne forme.

U procesu rada Protić se rukovodi sistemom nadgradnje plastičnih elemenata do postizanja konačnog rezultata koji ostvaruje formirajući jednu bezvremenu i vanprostornu „metafizičku građevinu svijeta“. Zapravo, u pojedinačnom Protić traži znake vječne, kosmičke univerzalnosti.

Sam umjetnik, bez čijeg komentara bi ovaj diskurs bio nepotpun, objašnjava svoj slikarski kredo: „*Mislim i osećam u formama i bojama. Realno sam sveo na asocijaciju, na dva-tri bitna oblika, na lazurnu ili gustu materiju. I na crnu, sivu, bakrenosmeđu i nebeskoplavu boju. Na mojoj paleti su pečena sijena, ceruleum, crna cinkvajs, ljubičasti kobalt, a ponekad ultramarin ili purpurno crvena. Boje neba i zemlje, prostora i organske materije. Spajajući akciju i kontemplaciju, lirizam i volju, preboleo sam potištenost i osećanje krize*“.

Slikar Miodrag B. Protić, stvaralac izuzetne likovne kulture, predstavljen je u Ateljeu DADO kao umjetnik koji će uvijek imati svoje mjesto u muzejskim i galerijskim institucijama koje imaju intenciju da prezentuju i valorizuju najveće vrijednosti i ostvarenja iz domena likovne umjetnosti.

Ljiljana Zeković
istoričar umjetnosti

Cetinje, novembar 2010.

I Kompozicija IV, 1961. ulje na platnu, 83x178 cm

“With his formation and method of painting, his propensity to write, his will to frequently re-examine his own work, and jobs he performed within the cultural organization and policy of his community, Protić is an example of the contemporary artist as an intellectual: continual reflection and self-reflection and the view of art as a quality of ‘aesthetic rationalism’, are essential features of the physiognomy of this artistic character”.

To speak about Miodrag B. Protić the painter without mentioning Protić the art critic, essayist and art theoretician would create an incomplete picture of an exceptional figure who has left an indelible mark on the Serbian visual art of the 20th and 21st centuries.

The seven paintings from the *Vukmanović Collection*, displayed at DADO Atelier, demonstrate that the grandeur and significance of an exposition do not lie in the quantity but in the high creative values of works.

From 1945 onward, the painting of Miodrag B. Protić evolved from the meditative experience of the world to works based upon the intellectual and rational development of artistic thought. Under the influence of Paul Cézanne and André Lhote, Protić showed an analytical attitude to the object; in the fifties, however, he purified the picture formalizing it on the principles of solid geometrical construction studiously realized by surfaces, forms and colouristic interrelations. Here, we still speak of classic compositional solutions. Protić ennobled the space of the metaphysical void and indefiniteness by introducing real objects which contribute to the general atmosphere of the painting adding it a lyric, poetic, dreamy note.

I Kompozicija III, 1961. ulje na platnu, 96,6x129,5 cm

I Zadnja strana - Mrtva priroda s mandolinom, ulje na platnu, 98,1x133,5 cm

The period of the late 1950s and the 1960s, in which the paintings from the *Vukmanović Collection* were created, represents the mature stage of Protić's work, whose referential determinants are based upon the plastic and pictorial and the content elements of line – colour – object. If the interaction between colour and lines creates abstract agglomerations, then the introduction of an object gives a new language and conceptual meaning to the painting. The object emerges as a "symbol, an intermediary between the artist's emotions and the real world". Through it, a co-relation is established between the artist's emotions and physical sensations and the picture as a visual transmitter of the feelings.

Protić's works devoid of a narrative or rhetorical basis are reduced to pure signs, regardless of whether the painting is defined by abstract or associative forms. Their conciseness, clarity and simplicity can only be paralleled by the perfection of haiku poetry.

What defines Protić's paintings are geometrical abstraction, cubist layering of different planes and the absence/presence of an object with a real, symbolical and metaphysical meaning. In the geometrically defined spaces devoid of perspective reference-points, the artist places forms at one level on the principle of successive superstructures in the cubist manner (*Still Life with a Mandolin, Three Flowers*, 1959); in the process, the realistic dimension is lost at times and the painting is reduced to memorized segments introduced and linked "by coincidence". Their abstract rigidity is softened by the warm reddish-brown colour (*Composition III*, 1961; *Composition IV*, 1961).

In Protić's paintings, each part is placed exactly where it should be placed; each object, form or surface have been carefully selected and incorporated in strong compact wholes. Classic compositional structures are enriched by emotive content (*The Interior with a Lamp*), decorative forms (*Black Cathedral*, 1960), or an abstracted sign within which the artist applies associative forms (*Bouquet II*, 1965).

In the work process, Protić is led by the system whereby he adds plastic elements until he achieves the final result realized through the formation of a timeless and spaceless "metaphysical world construction". In fact, it is in the individual that Protić looks for the signs of eternal, cosmic universality.

The artist himself, whose personal comment makes an indispensable part of this discourse, explains his artistic credo in the following manner: "I think and feel in forms and colours. I have reduced the real to an association, to two or three essential forms, to thin and transparent or thick matter. And to the black, grey, copper-brown and sky blue colour. My palette includes burnt hay, cerulean, black, zinc, cobalt violet, and occasionally ultramarine or purple. The colours of the sky and earth, space and organic matter. By linking action and contemplation, lyricism and will, I have overcome dejection and the feeling of crisis".

A painter of exceptional visual culture, Miodrag B. Protić is presented at DADO Atelier as an artist who will always find his place in museums and galleries committed to presenting and cherishing the greatest values and achievements in fine arts.

Ljiljana Zeković
art historian

Cetinje, November 2010

Miodrag B. Protić

Rođen u Vrnjačkoj Banji 1922. godine.

Diplomirao na Pravnom fakultetu u Beogradu.

1943. -1944. – učio slikarstvo u školi Mladena Josića, kod Jovana Bijelića, Zore Petrović, Franja Radočaja, Svetolika Lukića i V.Vitezice

1948. - postao član ULLUS

1953. i 1954. – kao stipendista srpske Vlade boravi u Parizu

1955. - objavljuje prvu knjigu kritika "Savremenici"

1956. - dobija nagradu UNESCO

1959. - 1980. – direktor Muzeja savremene umetnosti u Beogradu

Bio član grupâ Samostalni, Grupe 69, i jedan od osnivača Decembarske grupe.

Od 1966. dopisni član JAZU.

Studijski boravio u Francuskoj, Italiji, SAD, DR Njemačkoj.

Bavi se likovnom kritikom, esejistikom i teorijom umjetnosti.

Od 1946. učestvovao na brojnim kolektivnim izložbama,

a od 1956. izlagao samostalno u zemlji i inostranstvu.

Dobitnik odlikovanja:

1967. - srebrna medalja za zasluge Čehoslovačke Socijalističke Republike

1977. - orden "komandera" Kraljevine Danske

1981. - orden zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom SFRJ

1983. - orden oficira reda umjetnosti i književnosti Francuske Republike

kontakt: + 381 11 322 55 43